SEBUTAN DAN BACAAN FONEM-FONEM KONSONAN BAHASA ARAB; SATU KAJIAN TERHADAP PELAJAR MAKTAB RENDAH SAINS MARA (MRSM) KOTA KINABALU

MUHAMMAD NAZRI BIN YAACOB

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

SEKOLAH SAINS SOSIAL
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH
2011

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

SEBUTAN DAN BACAAN FONEM-FONEM KONSONAN BAHASA ARAB; SATU KAJIAN TERHADAP PELAJAR MAKTAB RENDAH SAINS MARA (MRSM) KOTA KINABALU

MUHAMMAD NAZRI BIN YAACOB

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

TESIS INI DIKEMUKAKAN UNTUK MEMENUHI SYARAT MEMPEROLEHI IJAZAH SARJANA SASTERA

SEKOLAH SAINS SOSIAL
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH
2011

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

PENGAKUAN

Karya ini adalah hasil kerja saya sendiri kecuali nukilan, ringkasan dan rujukan yang tiap-tiap satunya telah saya jelaskan sumbernya.

2 Ogos 2010

____

Muhammad Nazri bin Yaacob
PA 2007- 8715

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

PENGESAHAN

NAMA : **MUHAMMAD NAZRI BIN YAACOB**

NO MATRIK : **PA 2007-8715**

TAJUK : **SEBUTAN DAN BACAAN FONEM-FONEM KONSONAN BAHASA ARAB; SATU KAJIAN TERHADAP PELAJAR MAKTAB RENDAH SAINS MARA (MRSM) KOTA KINABALU**

IJAZAH : **SARJANA SASTERA (LINGUISTIK)**

TARIKH VIVA : **2 OGOS 2010**

DISAHKAN OLEH

1. **PENYELIA**

Issraq Ramli Tandatangan

____

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

PENGHARGAAN

الحمد لله رب العالمين, والصّلاة والسّلام على أشرف الأنبياء والمرسلين وعلى اله وصحبه أجمعين

Segala puji bagi Tuhan semesta alam, selawat dan salam ke atas junjungan besar Nabi Muhammad SAW dan keluarganya serta para sahabat dan yang mengikutinya.

Kesyukuran kepada Allah SWT Yang Maha Agung dengan limpah dan nikmat serta rahmat-Nya, pengkaji dapat juga menyiapkan tesis ini.

Terlebih dahulu ucapan berbanyak-banyak terima kasih kepada Universiti Malaysia Sabah (UMS) kerana telah memberi peluang kepada pengkaji mengikuti pengajian peringkat Sarjana dalam bahagian Linguistik Bahasa Arab, Sekolah Sains Sosial. Tidak lupa juga kepada Dr. Ramzah Dambul, Timbalan Dekan Sekolah Sains Sosial yang telah banyak memberikan nasihat dan cadangan kepada pengkaji.

Pengkaji juga mengucapkan jutaan terima kasih yang tidak terhingga kepada Issraq Hj Ramli, Pensyarah Bahasa Arab di Universiti Malaysia Sabah (UMS) yang telah banyak membimbing dari awal hingga akhir penulisan tesis ini. Tanpa bantuan dan bimbingan darinya tesis ini tidak mungkin dapat disiapkan dengan sempurna. Hanya Allah SWT sahaja yang dapat membalas segala jasa beliau.

Kepada kedua ibu bapa yang sentiasa memberi dorongan dan doa, semoga Allah SWT sentiasa merahmati dan memberikan ganjaran pahala kepada mereka. Kepada isteri tercinta Rusyidah Binti Yaakub dan anak tersayang Wardatul Ahlam yang sentiasa memahami dan memberikan semangat kepada pengkaji, juga kepada semua ahli keluarga, dorongan dan bantuan semua sentiasa memberi semangat kepada pengkaji.

Tidak lupa kepada Pengetua MRSM Kota Kinabalu, Pengetua MRSM Pengkalan Hulu, guru-guru dan pelajar yang terlibat bersama pengkaji semasa kajian ini dijalankan.

Akhir sekali, terima kasih kepada pihak Universiti Malaysia Sabah (UMS), dan orang perseorangan yang telah membantu pengkaji. Semoga kita semua beroleh ganjaran dan keredhaan Allah SWT di dunia dan di akhirat.

Muhammad Nazri Bin Yaacob
2 Ogos 2010

ABSTRAK

SEBUTAN DAN BACAAN FONEM-FONEM KONSONAN BAHASA ARAB; SATU KAJIAN TERHADAP PELAJAR MAKTAB RENDAH SAINS MARA (MRSM) KOTA KINABALU

Kajian ini berkaitan dengan sebutan dan bacaan fonem-fonem konsonan bahasa Arab terhadap pelajar Maktab Rendah Sains MARA (MRSM) Kota Kinabalu, sabah. Kajian ini bertujuan untuk mengetahui sejauh manakah latar belakang pendidikan pelajar dan faktor pengajaran guru terhadap sebutan dan bacaan fonem-fonem konsonan bahasa Arab. Seramai 76 orang pelajar Tingkatan Dua tahun 2009 dipilih sebagai sampel kajian. Kajian ini akan menggunakan borang soal selidik yang berpandukan kepada skala Likert bagi mendapatkan analisis setiap data kajian. Selain itu, pengkaji akan membuat rakaman setiap bacaan pelajar bagi mengetahui sejauh manakah ketepatan mereka menyebut makhraj-makhraj (kawasan letak huruf) dan sifat-sifat fonem Arab. Dapatan kajian ini akan dianalisis bagi membolehkan pengkaji membuat cadangan-cadangan untuk perhatian dan tindakan pihak pengurusan Maktab Rendah Sains MARA (MRSM), para guru bahasa Arab dan juga pihak Majlis Amanah Rakyat (MARA).

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

ABSTRACT

This research aims to find out of the pronunciation and the reading of phoneme consonants in the Arabic language among the students of MRSM Kota Kinabalu, Sabah. This research will look into how far the learning background of students and the teaching methods influence the pronunciation and reading of phoneme consonants in the Arabic language. The sample of this research is 76 Form Two students in 2009. This research will use servey form based on the Likert Scale to gather data. Besides that, the recording of each student's reading will be carried out to measure the accuracy of the students pronouncing the ' makhraj makhraj' (kawasan letak huruf) and the Arabic phoneme consonants. The findings will be analysed and is hoped to provide room for suggestions and for the attention of the Administration and Arabic language teachers of MRSMs and also Majlis Amanah Rakyat (MARA).

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

SENARAI KANDUNGAN

Halaman

TAJUK	i
PENGAKUAN	ii
PENGESAHAN	iii
PENGHARGAAN	iv
ABSTRAK	v
ABSTRACT	vi
SENARAI KANDUNGAN	vii
SENARAI JADUAL	xii
SENARAI GAMBAR RAJAH	xv
SENARAI RAJAH	xvii
SENARAI SINGKATAN	xviii
SENARAI ISTILAH	xix
SENARAI SIMBOL	xx
SENARAI CARTA	xxi
SENARAI GRAF BAR	xxii
GLOSARI	xxiii
SENARAI LAMPIRAN	xxiv

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

BAB 1 : PENDAHULUAN 1

1.1 Pengenalan 1

1.2 Definisi Tajuk 4
1.2.1 Sebutan
1.2.2 Bacaan
1.2.3 Fonem Konsonan
1.2.4 Bahasa Arab
1.2.5 Pelajar

1.3 Latar Belakang Masalah 5

1.4 Pernyataan Masalah 6

1.5 Persoalan Kajian 8

1.6 Objektif Kajian 8

1.7 Kepentingan Kajian 9

1.8 Skop Kajian 10

1.9 Bidang Kajian 11

1.10 Rangka Kajian 11

1.11 Kesimpulan 12

BAB 2 : LATAR PENGKAJIAN BAHASA ARAB 13

2.1 Pendahuluan 13

2.2 Bahasa Arab Bahasa Utama Dunia 13

2.3 Sejarah Ringkas Bahasa Arab 15

2.4 Kelebihan dan Kepentingan Bahasa Arab 17
2.4.1 Kelebihan yang terdapat dalam Bahasa Arab

2.5 Sistem Artikulasi Manusia 23
2.5.1 Bunyi-bunyi Bahasa
2.5.2 Alat-alat Artikulasi Manusia

2.6 Fonem-fonem Arab 27
2.6.1 Bentuk Tulisan Fonem-fonem Arab
2.6.2 Tanda-tanda Bacaan Bahasa Arab
2.6.3 Bunyi-bunyi Asas Bahasa Arab
2.6.4 Bunyi Gabungan Bahasa Arab
2.6.5 Sifir Bunyi Gabungan Ber*tasydi:d*

UMS UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

2.6.6 Bunyi Gabungan Bertanda *Suku:n* di Hujung Kalimah
2.6.7 Bunyi Asas *Tanwi:n* di Hujung Kalimah

2.7 Makhraj Fonem Arab dan Sebutannya 42
2.7.1 Pengertian Makhraj
2.7.2 Makhraj-makhraj Fonem

2.8 Sifat-sifat Fonem Arab 77
2.8.1 Faedah Mengetahui Sifat-sifat Fonem
2.8.2 Sifat *Lazimat* (لازمة) dan *'Aridat* (عارضة) serta Pembahagiannya
2.8.3 Sifat-sifat yang Berlawanan serta Berpasangan
2.8.4 Sifat-sifat tanpa Lawan serta Tunggal
2.8.5 Tahap Kuat atau Lemah sesuatu Fonem

2.9 Kajian-kajian Lepas yang Berkaitan 90

2.10 Bahasa Arab di Maktab Rendah Sains MARA 94
2.10.1 Syarat Graduasi MRSM
2.10.2 Bahasa Arab di MRSM Kota Kinabalu

2.11 Kesimpulan 98

BAB 3 : METODOLOGI KAJIAN 99

3.1 Pengenalan 99

3.2 Data Primer 99
3.2.1 Teknik Rakaman
3.2.2 Teknik Soal Selidik

3.3 Data Sekunder 103
3.3.1 Perpustakaan

3.4 Sampel Kajian 104

3.5 Instrumen Kajian 106

3.6 Kaedah Menganalisis Data 109
3.6.1 Kaedah Kualitatif
3.6.2 Kaedah Kuantitatif

3.7 Pengumpulan Data 111

3.8 Senarai Fonem, Makhraj dan Sifat yang akan dirakam 112

3.9 Kerangka Kajian 120

UMS UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

3.10 Proses Kajian 121

3.11 Kesimpulan 121

BAB 4 : ANALISIS DATA 122

4.1 Pengenalan 122

4.2 Analisis Data Rakaman 122

4.3 Kesilapan Makhraj dan Sifat Fonem 154

4.4 Perubahan Sebutan Makhraj dan Sifat Fonem 155

4.5 Kesilapan Sebutan Fonem Konsonan dan Vokal setiap Responden 157

4.6 Analisis Responden 32 161

4.7 Kesimpulan Kajian Rakaman 165

4.8 Analisis Soal selidik 165
- 4.8.1 Jantina
- 4.8.2 Kaum atau Suku Kaum
- 4.8.3 Bahasa Pertuturan yang digunakan
- 4.8.4 Minat Mempelajari Bahasa Arab
- 4.8.5 Mula Mempelajari Bahasa Arab
- 4.8.6 Umur Mengenali Bahasa Arab
- 4.8.7 Masa Mengulangkaji Bahasa Arab Seminggu
- 4.8.8 Keputusan Bahasa Arab Peperiksaan Akhir Semester (I) 2009
- 4.8.9 Peringkat Dapat Menyebut Fonem-fonem Arab dengan Baik
- 4.8.10 Pengetahuan Fonem-fonem Arab mempunyai Makhraj dan Sifatnya yang Tersendiri
- 4.8.11 5 Fonem Arab yang Sukar untuk disebut dan ditulis
- 4.8.12 Kaedah Bacaan Buku Bahasa Arab
- 4.8.13 Masalah Ketika Proses Sebutan dan Bacaan Fonem-fonem Arab
- 4.8.14 Sebab Mempelajari Bahasa Arab
- 4.8.15 Galakan Ibu Bapa Mempelajari Bahasa Arab
- 4.8.16 Kebiasaan Ibu Bapa Tentang Fonem Arab
- 4.8.17 Faktor Pengajaran Guru dengan Masalah Sebutan dan Bacaan Fonem-fonem Bahasa Arab Responden

4.9 Kesimpulan 193

UMS UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

BAB 5 : PERBINCANGAN, RUMUSAN DAN CADANGAN 194

5.1 Pengenalan 194

5.2 Perbincangan 194
5.2.1 Dialek Melayu Sabah, perbezaan dan pengaruhnya pada bahasa Arab
5.2.2 Soal selidik

5.3 Rumusan 199

5.4 Cadangan 203
5.4.1 Majlis Amanah Rakyat (MARA)
5.4.2 Pengurusan dan Pentadbiran Maktab Rendah Sains MARA (MRSM)
5.4.3 Pihak Kementerian Pelajaran, Kementerian Pelancongan dan Kementerian Penerangan
5.4.4 Tenaga Pengajar Bahasa Arab
5.4.5 Pelajar

5.5 Cadangan Kajian Lanjutan 208

5.6 Penutup 209

RUJUKAN 210

LAMPIRAN 214

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

SENARAI JADUAL

		Halaman
Jadual 2.1	Contoh perkataan-perkataan yang menunjukkan kepelbagaian makna	19
Jadual 2.2	Contoh struktur dan pola ayat yang berbeza kedudukannya	19
Jadual 2.3	Contoh struktur frasa boleh membawa kepada perubahan tanda bacaan, pembentukan kata dan sistem *i'rab*nya	20
Jadual 2.4	Contoh perkataan dalam situasi berbeza	21
Jadual 2.5	Contoh perkataan yang mempunyai makna yang halus	22
Jadual 2.6	Fonem-fonem Arab	27
Jadual 2.7	Kedudukan bentuk tulisan fonem-fonem Arab	30
Jadual 2.8	Sifir Bunyi Asas 12 (336 fonem) bahasa Arab	35
Jadual 2.9	Sifir Bunyi Gabungan Ber*tasydi:d* 196 unit	38
Jadual 2.10	Sifat-sifat fonem Arab	79
Jadual 2.11	Sifat-sifat fonem Arab dan tahapnya	88
Jadual 2.12	Kursus dan jam kredit	95
Jadual 3.1	Senarai fonem yang akan diuji	112
Jadual 3.2	Makhraj dan sifat fonem yang diuji	114
Jadual 3.3	Senarai perkataan bahasa Arab yang mengandungi fonem konsonan untuk diuji	117
Jadual 4.1	Analisis kesilapan sebutan makhraj dan sifat fonem responden 1 hingga 10	123
Jadual 4.2	Analisis kesilapan sebutan makhraj dan sifat fonem responden 11 hingga 20	126
Jadual 4.3	Analisis kesilapan sebutan makhraj dan sifat fonem responden 21 hingga 30	130

UMS UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

Jadual 4.4	Analisis kesilapan sebutan makhraj dan sifat fonem responden 31 hingga 40	134
Jadual 4.5	Analisis kesilapan sebutan makhraj dan sifat fonem responden 41 hingga 44	137
Jadual 4.6	Analisis kesilapan sebutan makhraj dan sifat fonem responden 45 hingga 55	139
Jadual 4.7	Analisis kesilapan sebutan makhraj dan sifat fonem responden 56 hingga 66	143
Jadual 4.8	Analisis kesilapan sebutan makhraj dan sifat fonem responden 67 hingga 76	147
Jadual 4.9	Peratusan kesilapan sebutan makhraj dan sifat fonem setiap responden	150
Jadual 4.10	Peratus kesilapan makhraj dan sifat fonem	154
Jadual 4.11	Kesilapan penyebutan fonem pada peringkat makhraj dan sifat	155
Jadual 4.12	Taburan jumlah kesilapan sebutan makhraj fonem konsonan bahasa Arab	157
Jadual 4.13	Taburan jumlah kesilapan sebutan sifat fonem konsonan bahasa Arab	159
Jadual 4.14	Taburan kesilapan vokal bahasa Arab	160
Jadual 4.15	Taburan 10 subjek yang banyak melakukan kesilapan	160
Jadual 4.16	Kesalahan makhraj dan sifat fonem Responden 32	161
Jadual 4.17	Analisis soal selidik responden 32	163
Jadual 4.18	Taburan responden mengikut jantina	166
Jadual 4.19	Taburan responden mengikut kaum/suku kaum lelaki dan perempuan	167
Jadual 4.20	Taburan responden mengikut bahasa pertuturan yang digunakan di sekolah dan di rumah	169
Jadual 4.21	Taburan responden mengikut minat mempelajari bahasa Arab	171

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

Jadual 4.22	Taburan responden yang mula mempelajari bahasa Arab	172
Jadual 4.23	Taburan umur responden yang mula mengenali bahasa Arab	173
Jadual 4.24	Taburan masa responden mengulangkaji bahasa Arab dalam seminggu	174
Jadual 4.25	Taburan Keputusan bahasa Arab Semester (I) 2009	175
Jadual 4.26	Taburan peringkat respondeen dapat Menyebut fonem-fonem Arab dengan baik	176
Jadual 4.27	Taburan pengetahuan responden tentang fonem-fonem Arab mempunyai makhraj (tempat keluar suara) dan sifatnya yang tersendiri	177
Jadual 4.28	Taburan 5 fonem-fonem Arab yang sukar untuk disebut dan ditulis	178
Jadual 4.29	Taburan kaedah bacaan buku bahasa Arab	179
Jadual 4.30	Taburan masalah ketika proses sebutan dan bacaan fonem Arab	180
Jadual 4.31	Taburan sebab responden mempelajari bahasa Arab	181
Jadual 4.32	Taburan ibu bapa yang menggalakkan responden belajar bahasa Arab	182
Jadual 4.33	Taburan kebiasaan ibu bapa tentang fonem Arab	183
Jadual 4.34	Analisa soalan 17	184
Jadual 4.35	Analisa soalan 18	185
Jadual 4.36	Analisa soalan 19	186
Jadual 4.37	Analisa soalan 20	187
Jadual 4.38	Analisa soalan 21	188
Jadual 4.39	Analisa soalan 22	189
Jadual 4.40	Analisa soalan 23	190

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

SENARAI GAMBAR RAJAH

Halaman

Gambar rajah 2.1	Makhraj dan cara sebutan fonem *ba:'* (ب)	43
Gambar rajah 2.2	Makhraj dan cara sebutan fonem *mi:m (م)*	44
Gambar rajah 2.3	Makhraj dan cara sebutan fonem *wa:u (و)*	45
Gambar rajah 2.4	Makhraj dan cara sebutan fonem *fa:' (ف)*	46
Gambar rajah 2.5	Makhraj dan cara sebutan fonem *tha:'* (ث)	48
Gambar rajah 2.6	Makhraj dan cara sebutan fonem *dhal:* (ذ)	49
Gambar rajah 2.7	Makhraj dan cara sebutan fonem *za:'* (ظ)	50
Gambar rajah 2.8	Makhraj dan cara sebutan fonem *da:l* (د)	51
Gambar rajah 2.9	Makhraj dan cara sebutan fonem *ta:'* (ت)	52
Gambar rajah 2.10	Makhraj dan cara sebutan fonem *ta:'* (ط)	53
Gambar rajah 2.11	Makhraj dan cara sebutan fonem *da:d* (ض) *Moden*	54
Gambar rajah 2.12	Makhraj dan cara sebutan fonem *da:d* (ض) *Silam*	55
Gambar rajah 2.13	Makhraj dan cara sebutan fonem *za:y* (ز)	56
Gambar rajah 2.14	Makhraj dan cara sebutan fonem *si:n* (س)	57
Gambar rajah 2.15	Makhraj dan cara sebutan fonem *sa:d* (ص)	58
Gambar rajah 2.16	Makhraj dan cara sebutan fonem *la:m muraqqiqun* (لام مرقّق)	60
Gambar rajah 2.17	Makhraj dan cara sebutan fonem *la:m Mufakkhamat* (لام مفخّمة)	61
Gambar rajah 2.18	Makhraj dan cara sebutan fonem *ra:' muraqqiqun* (مرقّق)	62
Gambar rajah 2.19	Makhraj dan cara sebutan fonem *ra:' mufakkhamat* (مفخّمة)	63

UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

Gambar rajah 2.20	Makhraj dan cara sebutan fonem *nu:n* (ن)	65
Gambar rajah 2.21	Makhraj dan cara sebutan fonem *shi:n* (ش)	66
Gambar rajah 2.22	Makhraj dan cara sebutan fonem *ji:m* (ج)	67
Gambar rajah 2.23	Makhraj dan cara sebutan fonem *ya:'* (ي)	68
Gambar rajah 2.24	Makhraj dan cara sebutan fonem *ka:f* (ك)	69
Gambar rajah 2.25	Makhraj dan cara sebutan fonem *ghain* (غ)	70
Gambar rajah 2.26	Makhraj dan cara sebutan fonem *kha:'* (خ)	71
Gambar rajah 2.27	Makhraj dan cara sebutan fonem *qa:f* (ق)	72
Gambar rajah 2.28	Makhraj dan cara sebutan fonem '*ain* (ع)	73
Gambar rajah 2.29	Makhraj dan cara sebutan fonem *ḥa:'* (ح)	74
Gambar rajah 2.30	Makhraj dan cara sebutan fonem *hamzah* (ء)	75
Gambar rajah 2.31	Makhraj dan cara sebutan fonem *ha:'* (هـ)	76

UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

SENARAI RAJAH

			Halaman
Rajah	3.1	Kerangka Kajian Sebutan dan Bacaan Fonem Konsonan Bahasa Arab; satu kajian terhadap pelajar MRSM Kota Kinabalu	120

UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

SENARAI SINGKATAN

MARA	Majlis Amanah Rakyat
PMR	Penilaian Menengah Rendah
MRSM	Maktab Rendah Sains MARA
ABM	Alat Bantu Mengajar
SPIM	Sektor Pendidikan Islam dan Moral
JHEAINS	Jabatan Hal Ehwal Agama Islam Negeri Sabah
JPN	Jabatan Pendidikan Negeri
PBB	Pertubuhan Bangsa Bangsa Bersatu
IKIM	Institut Kefahaman Islam Malaysia
KLIA	Kuala Lumpur International Airport
UPPM	Unit Peperiksaan dan Penilaian Maktab
TPNG	Timbunan Purata Nilaian Gred
JSS	Jabatan Sains Sosial
SWT	Subhanahu Wa Ta'ala
SAW	Sallalahu ' Alaihi Wasallam
SAR	Sekolah Agama Rakyat
MTQ	Majlis Tada:rus Al-Quran
IKIM	Institut Kemahiran Islam Malaysia
OIC	Pertubuhan Persidangan Islam
A.S.	Alaihissalam
R.A.	Radhiyallahu'anhu

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

SENARAI ISTILAH

Fonem	Huruf atau unit terkecil sesuatu bunyi
Makhraj	Kawasan letak fonem/ daerah artikulasi
Sifat	Sifat bunyi
Responden	Pelajar yang diuji
Pengalihan	Pertembungan dua fonem yang hampir sama makhraj
Penggantian	Menggantikan fonem dengan fonem yang lain
Penghilangan	Menghilangkan salah satu sifat bagi fonem

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

SENARAI SIMBOL

[ ]	Bunyi fonem
/ /	Fonem atau huruf

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

SENARAI CARTA

Halaman

Carta 4.1 Pembahagian Jantina Responden 166

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH